

RE - EDICIJA:

- ① Dražen Stajčić
- ② Goran Tadić
- ③ Bojan Smržlić
- ④ Dejan Matijević
- ⑤ Marija Rodić
- ⑥ Ivana Rajkovača
- ⑦ Vesna Malešević
- ⑧ Dražen Crnomat
- ⑨ Ibhida Ramujkić

www.zavod.co.yu

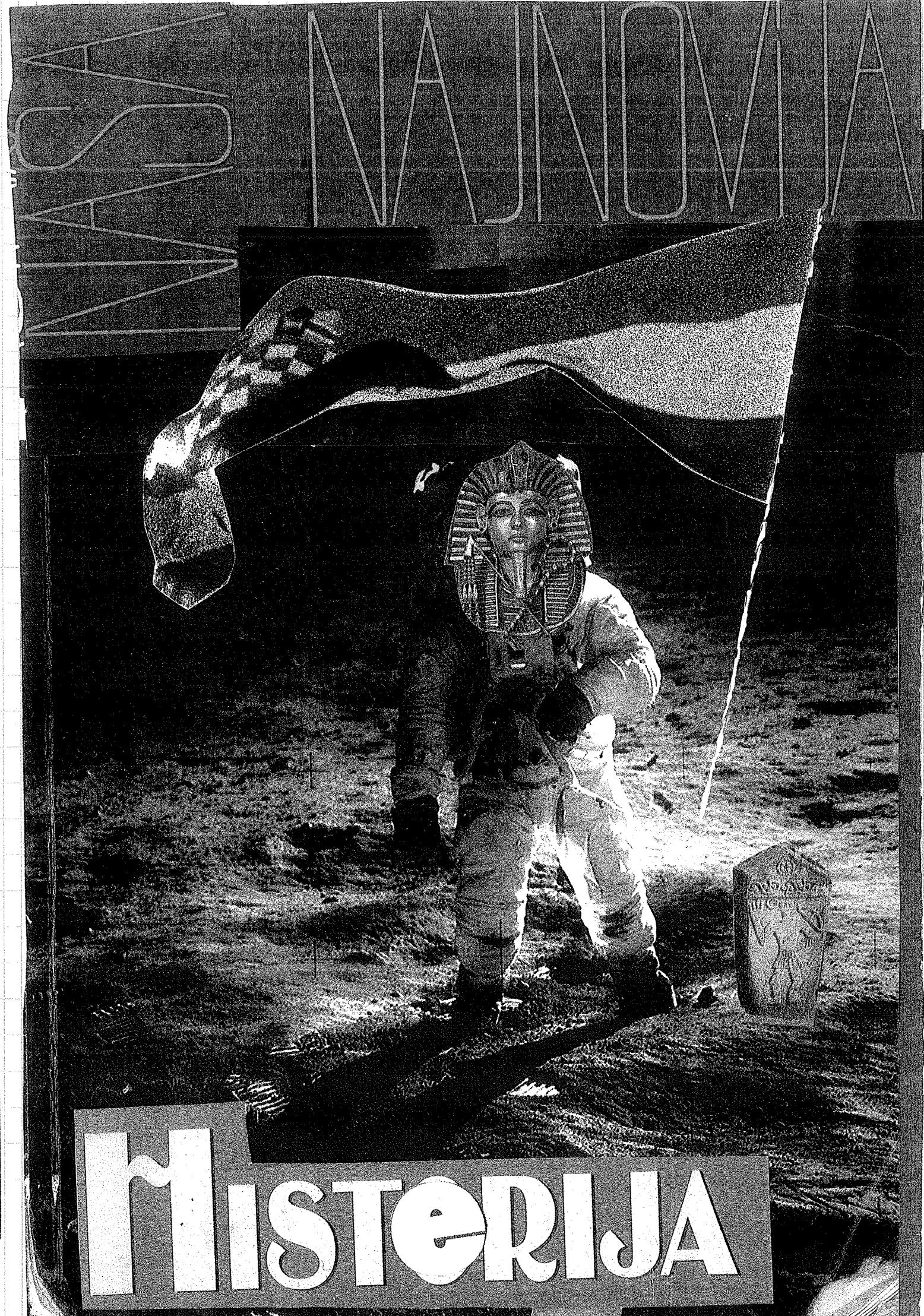
K.B. 23121

ALF-OM

Alf-om kopirnica

9788617231215

MANJE POZNATE RIJEČI I IZRAZI

СОЦИЈАЛИЗАМ = политичко учење о друштвеном и политичком поретку у којем владају праведни и хумани друштвени односи засновани на једнакости и равнopravnosti и у којем нема економског израбљивања једног човека од стране другог.

č

Различита становишта о путевима и начинима постизања овог циља (оружаном револуцијом, поступним спровођењем друштвених реформа итд.) условила су током 19. и 20. века оснивање различитих политичких странака и покрета који су се називали социјалистичким. Према учењу К. Маркса и Ф. Енгелса, с. је прелазно раздобље од капитализма (в.) ка комунизму (в.). Социјалистички поредак успостављен у СССР-у, а после Другог светског рата и у другим државама Варшавског блока имао је обележја тоталитаризма (в.).

четник - припадник терорističke srpske војно-političke organizacije koja je osnovana 1903., a njen cilj je bilo stvaranje Veličke Srbije. Tijekom Drugog svjetskog rata i hrvatskog Domovinskog rata четnici su sustavno činili niz ratnih zločina nad nesrpskim narodima

čistka - najčešće označava drastične oblike uklanjanja iz političkog i javnog života političkih protivnika i drugih režimu nepoželjnih osoba

РЕФЕРЕНДУМ = право народа да слободним и демократским гласањем одлучи о неком питању од државне важности и поступак остваривања тог права.

МОБИЛИЗАЦИЈА = покретање, превођење војске из мирнодопског у стање припремности за рат или у ратно стање по раније припремљеном плану.

ДЕНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА = однарођивање; поступци усмерени ка нестајању свести о припадности неком народу или нацији, националној посебности; поступак враћања процесом национализације (в.) подржављене имовине у приватно власништво.

АУТОНОМИЈА = самоуправа; самозаконодавство; политичка независност.

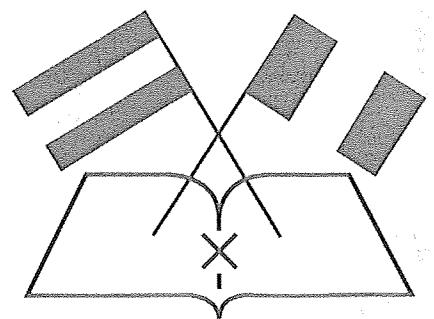
Н
нагодба - договор, споразум

О
одмазда - освета

z

zenbudizam - jedan od smjerova istočnjačkog budističkog učenja (svjetonazora i vjerovanja) koji je naročito raširen u Japanu. Prema njemu, meditacija je najbolji način za postizanje svrhe budizma (moć samosavladavanja i sjedinjenje s Budom

BIBLIOTEKA

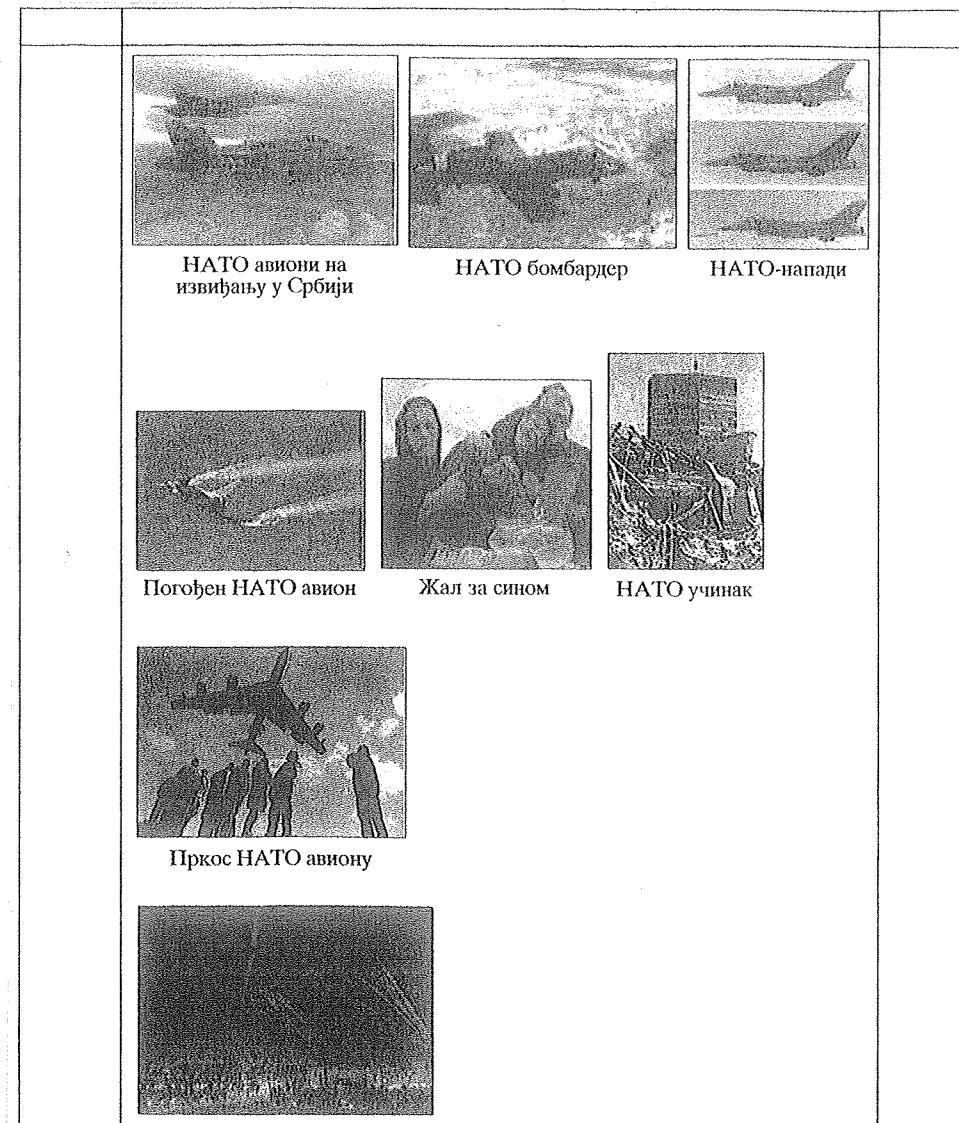
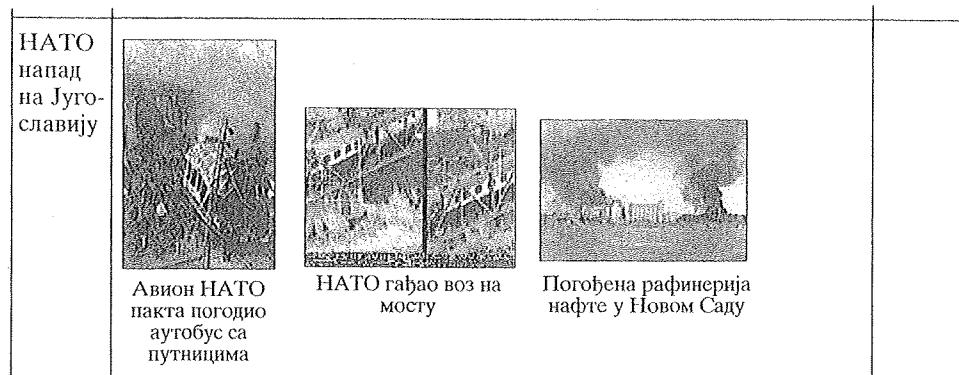

ISTORIJE U RASPRAVI:

WWW. IRATIONAL. ORG / VAHIDA / HISTORY

Pitanja, vježbe i zadaci

1. Objasni pojam tzv. puzaјућe oružane agresije?
2. Zašto Uskrs 1991. u Hrvatskoj nazivamo Krvavi plitvički Uskrs?
3. Koje postrojbe brane Republiku Hrvatsku?
4. Za što su se građani Hrvatske izjasnili na referendumu?
5. Kada se puzaјуći rat u Hrvatskoj pretvorio u totalni?
6. Kakav je bio vojni položaj Republike Hrvatske uoči rata?
7. Koja je bitka bila sudbonosna za opstanak hrvatske države?
8. Tko je bio Blago Zadro?
9. Zašto je obrana Vukovara vojni fenomen?
10. U čemu je povijesno značenje odluke Hrvatskog sabora od 8. listopada 1991.?

ПРЕДГОВОР

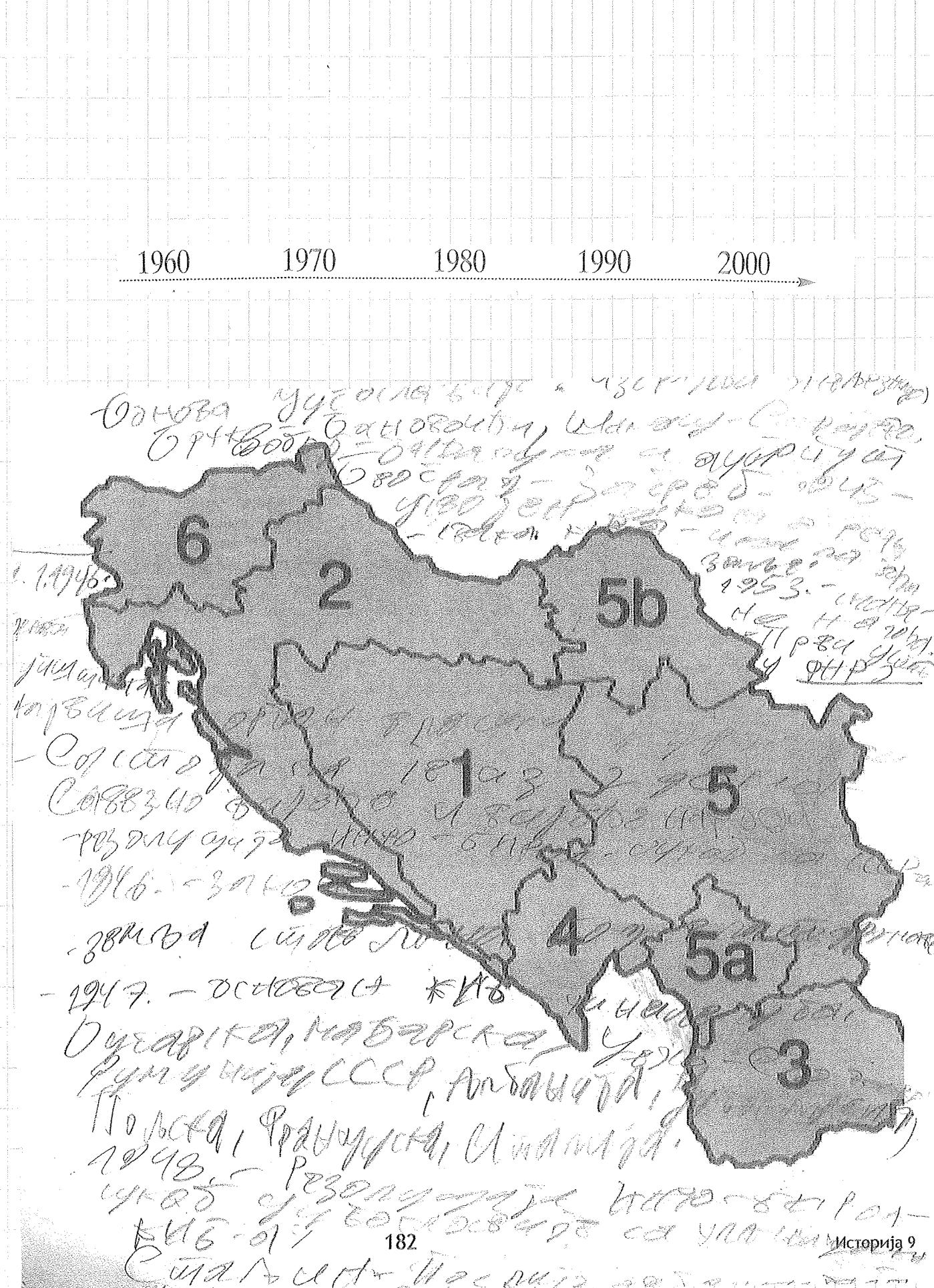

UVREŽENO JE MIŠLJENJE DA SE PRISTUPAJUĆI ISTORIJI KAO NAUČNOJ DISCIPLINI NE MOGU DAVATI DEFINITIVNI SUDOVI O DOGADAJIMA KOJI SU SE ODIGRALI U PERIODU SKORIJEM OD 20 PA I 50 GODINA. OBRAZLOŽENJE ZA TO JE DA JOŠ NE POSTOJI PRISTUP MNOGIM KLJUČNIM DOKUMENTIMA ~~KOJI~~ VEZANIM ZA OVE DOGADAJE KOJI BI PRIKAZALI U PUNOM SVETLU A I DA SE SA DRUGE STRANE NISU SLEGLE STRASTI U POLITICI I DRUŠTVU ~~ŠTO~~ BI OMOGUČILO NJIHOVO OBJEKTIVNO POSMATRANJE. MEĐUTIM DANAŠNJA PRAKSA NAM POKAZUJE SASVIM SUPROTNIO: PODSTAKNUTA RATOM '90 IH I FORMIRANJEM NOVIH DRŽAVA, NAJNOVIJA ISTORIJA, OPISANA DO DANAŠNJIH DANA NA GOTOVU SVIM PROSTORIMA BIVŠE JUGOSLAVIJE UŠLA JE U UDŽBENIKE I NASTAVNE PROGRAME. ODSTUPANJE I RAZLIKE KOJE DOLAZE DO IZRAŽAJA U VERZIJAMA ŠTIVA NASTAVNIH PROGRAMA GOVORE NAM O DUBINI KONFLIKTA KOJI SE PROPAGIRA SA POLITIČKIM VRHNOVIMA OVIH DRŽAVA.

DOVJ RADNI SVEZAK, REZULTAT RADIONICE, POSTAVIO JE ZADATAK UPOREĐIVANJE TEKSTOVA KOJI OBRAĐUJU PERIOD OD POSLEDNJIH POLA Veka (IZ UDŽBENIKA KOJI SU BILI U OPTICAJU U RAZNIM VREMENSKIM PERIODIMA u BiH (FBIH i RS), HRVATSKE, SRBIJE).

Autor

ПОКУШАЈ ОДГОВОРИТИ

25. Od kada sejavlja politička kriza u Jugoslaviji?
 26. Kakva je tzv. "antibirokratska revolucija"?
 27. Kakva je uloga Srbije u JNA na pogorsanje odnosa u Jugoslaviji?
 28. Koji su dogadaji prethodili agresiji na BiH?
 29. Na koji se način organizirala odbrana BiH?
 30. Opisi stradanje svoga grada od agresorskih granata?
 31. Kako ti vidiš BiH kao samostalnu, suverenu i jedinstvenu državu?

1. Када је и како почeo распад СФРЈ?

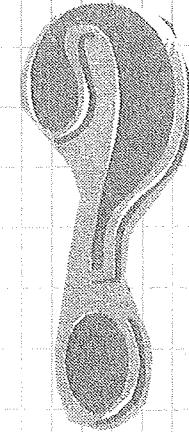
2. Због чега су неке западне земље признале отцепљене републике?
 3. Како су се албански сепаратисти односили према српском народу?
 4. Како је Србија успоставила суверенитет на цијелом подручју?
 5. Како је настала Савезна Република Југославија?
 6. Зашто хрватски устав из 1991. године није одговарао Србима?
 7. Како је настала Република Српска Крајина?
 8. Како је окупирана РСК?
 9. Како се завршио рат у Босни и Херцеговини?
 10. Како је СРЈ пружила отпор НАТО пакту?

WITABA

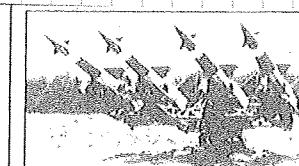
- 1) У чemu су били основни узроци слабљења Југославије?
 - 2) Зашто се југословенска држава развијала као заједница република а не као заједничка држава?
 - 3) У чemu је суштина косовског проблема у овом периоду?
 - 4) Зашто се Тито обрачунат са хрватским и српским руководством? Упоредите Маспок у Хрватској и либерале у Србији.
 - 5) Оцените уставна решења из 1974. године.
 - 6) Како се развијао Титов култ? У каквој су вези владар и његови поданици?
 - 7) Да ли се Југославија може сматрати демократском државом у овом периоду?

四〇

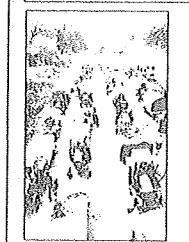
- 1) На којим је основана заснован економски развој земље?
 - 2) Наведите најважније промене у друштвено-економској сфери.
 - 3) Зашто је Запад помагао Југославију?
 - 4) Оцените политику форсирања јавне потрошње и пораста стандарда, а запостављања реалних инвестиција.

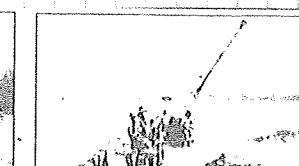
Рат
СФІ

Противодбрана РС

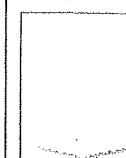
Избеглице из Кр

Противодбрана РС

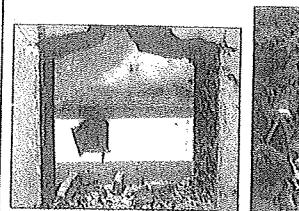

Избјеглице из Крајине Потписници Дејтонског споразума

Међународне СФОР-снаге, чувају ми

Косово

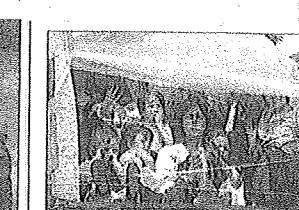
Порушене српска кућа Роми беже са Косова

Порушене српска кућа Роми беже са Косова

Списке избјеглице из Призрена у пратњи њемачког (КФОР) тенка

Бјежање Срба са Косова

ОВК-шитарска воја

Знак ОВИ

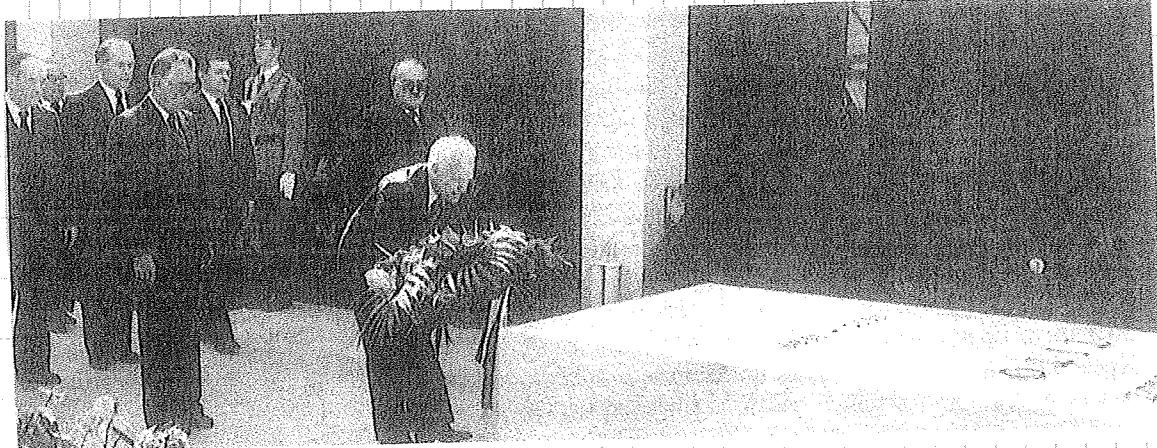

Dražen Petrović i Dino Rada - najbolji hrvatski košarkaši bili su među najistaknutijim predstavljajućima samostalne Hrvatske diljem svijeta

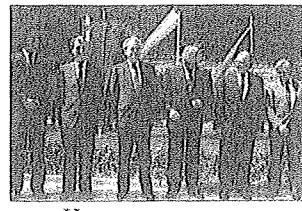
Članovi jednoz kulturno-umjetničkog društva

Најмоћнији војни савез у историји људског друштва, од 19 држава, са пет стотина милиона становника, напао је малу мирољубиву балканску земљу.

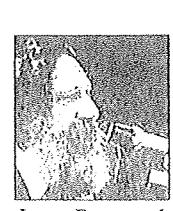

„И после Тита – Тито“ – чланови председништва СФРЈ положају цвеће на гроб Јосипа Броза Тита

1974-
91.

Национални лидери

Јован Раšковић

1. За-
што су
криви
ови ли-
дери?

Nasilja režima

PRIZIVNO TAKO

Komunistički totalitarizam nije prihvaćala ogromna većina stanovnika jugoslavenske države, pa su neprekidno nezadovoljstvo te česti pojedinačni i skupni otpori bili slamani represijom režima. Najžešći otpor, ali i izuzetno okrutna represija događali su se u Hrvatskoj.

Nakon masovnih likvidacija hrvatskih vojnika i civila na Bleiburškom polju i Križnom putu, režim je nasilje u Hrvatskoj nastavio provoditi u brojnim procesima pred vojnim i tzv. narodnim sudovima. Pritom su presude osim višegodišnjih kazni sadržavale i odredbu o konfiskaciji (oduzimanje bez naknade) imovine. Mnogi Hrvati su na temelju presude ili bez nje bili zatvarani u brojne logore koje je nakon rata osnovala jugoslavenska država.

Poslije se nastavila u logorima, oduzimanjem imovine, prisilom nad seljacima, gospodarskim iscrpljivanjem svih dijelova Jugoslavije u korist razvoja Srbije, progonom Katoličke crkve i vjernika, srbizacijom hrvatskog jezika i kulture i općenito obezvrjedivanjem svega što je imalo hrvatski nacionalni značaj. U sličnom položaju bile su i druge nesrpske nacije.

Osim gušenja svih posebnosti, a naročito hrvatskog nacionalnog interesa i izraza, totalitarna jugoslavenska vlast je nastojala nametnuti **nacionalni unitarizam**. Stoga je uvela postojanje jugoslavenske nacije i poticala ljudе da se izjašnjavaju kao Jugoslaveni.

У грех Јосипу Брозу (али не само њему) треба приписati i stvaranje muslimanske nacije u našoj zemљи na osnovu verskog opredeljenja, što je јединствен пример u svetu, i što je, takođe doprinelo dezintegraciji i razbijajuću СФРЈ и распламсавању рата у Б и Х.

Komunistički režimi su potpunim nadzorom nad svim oblicima javnog života (kultura, znanost, obrazovanje, mediji) nastojali svim građanima nametnuti svoj svjetonazor, stavove i ideje. Stoga su komunistički totalitarizmi često nazivani jednoumljem. Osim zabrane prava na različitost u javnom životu, komunističke partije su za nametanje jednoumlja osnivale i posebne institucije.

Takva institucija u Jugoslaviji zvala se u poratnim godinama Agitprop (agitacija i propaganda), a kasnije je mijenjala naziv, ali ne i svoju djelatnost. Agitprop je imao sve ovlasti; određivao je što se smije govoriti i pisati u medijima, te koja je glazba, književnost i umjetnost dopuštena. Isto tako, Agitprop je određivao tko će se zapošljavati u medijskim, kulturnim i drugim javnim institucijama.

Na taj način je svrha cijelokupnog javnog života bila u opravdavanju i hvaljenju (apologiji) komunističkog totalitarizma koji je sâm sebe prikazivao najboljim oblikom vlasti. U takvim okolnostima obezvrijedjavana je hrvatska kulturna baština i onemogućavano je stvaralaštvo i javno djelovanje koje je imalo hrvatski nacionalni značaj.

Budući je nacionalni jezik jedno od temeljnih obilježja nacije, jugoslavenski je režim najviše napadao posebnost hrvatskog jezika. Stoga je u javnom govoru u Hrvatskoj intenzivno i **nasilno miješan hrvatski i srpski jezik**, a režim je odredio da se ta jezična mješavina nazove hrvatski ili srpski (tj. srpski ili hrvatski) ili hrvatskosrpski (tj. srpsko--hrvatski). Tako je režim poticao objavljivanje velikog broja različitih tiskanih izdanja (knjige i tiskovine) u kojima se primjenjivalo ovo nasilje nad jezikom. Udžbenici za fakultete tiskani su gotovo u pravilu u Beogradu.

Godine 1967. Matica hrvatska, Društvo književnika Hrvatske i još 16 kulturnih i znanstvenih hrvatskih ustanova objavili su Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika, kojom su upozoravali na sribiranje hrvatskoga jezika u javnom životu i na potrebu očuvanja i razvijanja hrvatskoga jezičnog bića. Političari (komunisti) su oštresti protiv te Deklaracije i protiv njezinih potpisnika, nazivajući ih razbijajućima "bratstva i jedinstva".

Što su ti političari više napadali Deklaraciju, hrvatski se narodni osjećaj još više budio.

Potpisnici Deklaracije bili su od svih tijela vlasti i medija označeni kontrarevolucionarima, teroristima i neprijateljima te su bili izloženi progonima koji su se kretali od zatvorskih pre-suda i policijskih zlostavljanja do otpuštanja s posla i društvene marginalizacije.

TELEGRAM

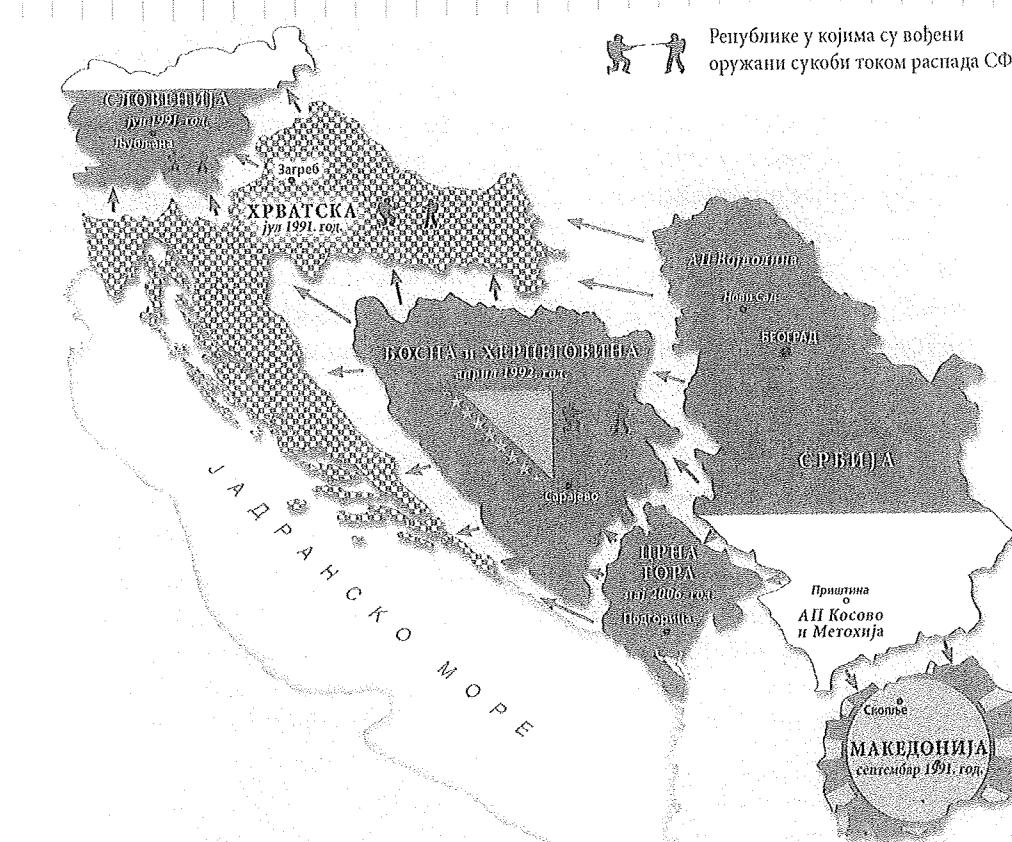
JUGOSLAVENSKE NOVINE ZA DRUŠTVENA I KULTURNA PITANJA
CIJENA: 150 ND
GODINA VIII - BROJ 339 - Zagreb, 17. ožujak 1967.

DEKLARACIJA O NAZIVU I POLOŽAJU HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Tekst Deklaracije objavljen je u zagrebačkoj novini Telegram.

1967.	— Objavljena Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika
1971.	— Razmah i slom hrvatskog nacionalnog otpora ("hrvatskog proljeća")
1972.	— Nastavlja se okrutni progon Hrvata (pristaša "hrvatskog proljeća")
1974.	— Hrvatska himna "Lijepa naša domovino" ozakonjena je u Ustavu SR Hrvatske

Posledице ovih rata u Bosni i Hercegovini bile su katastrofalne za sve stanovnike, bez obzira na nacionalnu i versku pripadnost. U sukobima je stradao veliki broj civila, uništena je imovina i vršeno je nasilno iseljavanje stanovništva (etničko čišćenje). Učinjen je veliki broj zločina na svim zarađenim stranama. Uкупan broj nastradalih u Bosni i Hercegovini procjenjuje se na oko 100.000, a u Hrvatskoj oko 20.000. Čitava sela su spašena i civilni masakrirani. **Masakr u Srebrenici**, je ratni zločin i zločin protiv čovечnosti koji je počinila vojska Republike Srpske uz pomoć paravojnih formacija, nad vojnicima i civiliima Bošnjačima. Sporni su podaci o ukupnom broju žrtava. Prema jednima, ubijeno je oko 8.000 ljudi, a prema drugima tko brojevi se očejuju kao preterivaće. Glavnokomandujući Vojske Republike Srpske Ratko Mladić, koji je vodio operaciju zaузимања Srebrenice, i drugi srpski oficiri su u međuvremenu optuženi za ratne zločine uključujući i genocid pred Međunarodnim krivичnim sudom za bivšu Jugoslaviju. Međunarodni sud pravde u Haagu je 26. februara 2007. u presudi po tужби BiH protiv CPJ, ovaj zločin okvalificirao kao genocid, ali Srbiju nije повезао sa ovim događajem. Nekoliko oficira i vojnika vojske Republike Srpske osuđeno je za ovaj zločin u Haagu.

Raspad Jugoslavije

УНУТРАШЊА ПРЕВИРАЊА, УСТАВ ИЗ 1974. ГОДИНЕ И ЗБИВАЊА ДО 1990. ГОДИНЕ

• Треба да упозната догађаје који су убрзали разграђивање јединства унутар Југославије, студентске немири, превирања у Хрватској и посљедице Устава из 1974. године.

1995.	— Велике oslobođilačke akcije Hrvatske vojske, nazvane "Bljesak" i "Oluja" — Početak obnove oslobođenih područja	— Odlučna uloga SAD u uspostavljanju mira u Bosni i Hercegovini — Daytonski mirovni sporazum (21. XI.)
-------	---	---

• Кarta razgraničenja po sporazuimu u Dejtonu

X Новембра 1995. године почели су у Дејтону (САД) преговори између зараћене стране. Преговорима је руководио и мировни план направио представник владе САД. Заражене стране потписале су споразум о прекиду рата. Мировни уговор потписан је у Паризу децембра 1995. године. По Дејтонском споразуму бивша Република Босна и Херцеговина као држава састоји се од два ентитета: Републике Српске и бошњачко-хрватске Федерације. Република Српска је међународно признат државноправни ентитет у држави Босни и Херцеговини.

►► СТУДЕНТСКИ И КОСОВСКИ НЕМИРИ

Народно незадовољство повећавала је све већа незапосленост (многи су морали да оду да раде у иностранству), социјалне разлике, појава "Црвене буржоазије". Студенти Београдског универзитета су се побунили 1968. године, изашли на улице, протестовали и тражили решавање политичке, економске и моралне кризе. Студентима се придржио и један број професора. Тито је схватио озбиљност ситуације па је обећао студентима решавање проблема, те је избјегнуто крвопролиће.

Исте, 1968. године, долази до немира на Косову и Метохији. Шиптари су тражили нови Устав и истицали пароле "Косово-Република". Послије ових дешавања водиле су се расправе о сужавању надлежности федерације, а повећању улоге федералних јединица. Извршене су уставне промјене 1969. и 1971. којима је ојачан положај република и покрајина.

►► ЗБИВАЊА У ХРВАТСКОЈ 1971. ГОДИНЕ

Након Брионског пленума све чешће су се чули гласови незадовољства. Прва видна манифестија незадовољства показала се када је објављена Декларација о називу и положају хрватског језика. Потписници Декларације тражили су, између остalog, укидање двоименог назива језика (службени језик називао се српскохрватски или хрватскосрпски језик) тј. да свој језик зову хрватским.

Године 1971. незадовољство у Хрватској је кулминирало. Водећи комунисти Хрватске, Савка Дабчевић Кучар и Мика Трипало, били су незадовољни политичким и економским положајем Хрватске у оквиру Југославије, истицали су да се хрватска привреда користи за подизање мање развијених подручја, а стигло се до политичких захтјева за самосталност Хрватске (МАСПОК- масовни покрет). Тито је интервенисао јер је овај покрет запријетио опстанку Југославије и приморао је руководство Хрватске да поднесе оставке.

Tito je u početku pokazivao razumijevanje prema zahtjevima Hrvata, ali je najzad - pod presijom protuhrvatskih (hegemonističko-centralističkih i velikosrpskih) snaga iz saveznog partiskog i armijskog vrha - izveo politički udar. Početkom prosinca 1971. žestoko je napao pojedine hrvatske partiske i državne rukovodioce, i to na takav način da su oni morali

Najzad, захтјевима хрватског народа почели су se priklanjati i pojedini хрватски političari (komунисти), koji su se u siječnju 1970. izjasnili protiv centralizma i protiv nacionalnog unitarizma. Polazeći od toga da se "čisti računi" i puna nacionalna ravnopravnost u SFRJ mogu postići ponajprije izmjenom saveznog ustava, iz Hrvatske su potekli prijedlozi da se te izmjene u saveznom ustavu provedu putem odgovarajućih ustavnih amandmana. U obrazlaganju te nužnosti istakli su se i postali vrlo popularni хрватски komunisti Savka Dabčević-Kučar i Miko Tripalo. Studenti su tražili što veću samostalnost Hrvatske, pa su krajem studenoga 1971. stupili u štrajk i pozivali na opći štrajk kako bi se ovim pritiskom što prije udovoljilo njihovu zahtjevu.

dati ostavke na svojim dužnostima koje su obavljali. Zatim je širom Hrvatske slijedilo pozivanje na odgovornost svih istaknutijih sudionika хрватског покreta ("hrvatskog proleća") iz 1971. godine, od kojih su mnogi bili uhićeni i zatvoreni. U Zagrebu su, uz ostale, bili uhićeni i zatvoreni mnogi znanstvenici i književnici (Franjo Tuđman, Šime Đoran, Marko Veselica, Vlatko Pavletić, Vlado Gotovac, Hrvoje Šošić...), mnogi studenti (Dražen Budiša i dr.). Matica hrvatska je bila zabranjena, a njezini časopisi prestali su izlaziti. U stanovima velikog broja Hrvata učestale su policijske premetačine. Mnogi Hrvati smijenjeni su s rukovodećih dužnosti, a neki su ostali trajnije i bez zaposlenja.

►► УСТАВ ИЗ 1974. ГОДИНЕ

Догађаји у Хрватској утицали су на буђење национализма и у другим крајевима Југославије. Руководство Србије (Марко Никезић и Латинка Перовић) сматрало је да треба водити што самосталнију политику и бринути о виталним интересима Србије, уз ослобађање од старих кадрова. Слиједећи модел из Хрватске, притиском је постигнуто да и руководство Србије поднесе оставке.

У Хрватској је 1971. године дошло до појаве хрватског национализма – МАСПОК (масовни покрет), који је истицаша да је Хрватска угрожена у Југославији и да је Србија економски искоришћава, па је зато тражена самосталност. Као носиоци овакве политичке означени су највиши хрватски руководиоци и водећи комунисти у Хрватској – Савка Ђабчевић Кучар, Мика Трипала и други. Истицано је да је Југославија за Хрватску тамница, говорило се о прогону хрватског језика и о пљачкању хрватске привреде. Тражила се национална армија, самостална привреда и захтевано је отцепљење Хрватске и пријем у ОУН.

Појава хрватског национализма узнеширила је Србе. После Титове оштре интервенције (у јесен 1971) хрватско руководство је принуђено на повлачење и оставке.

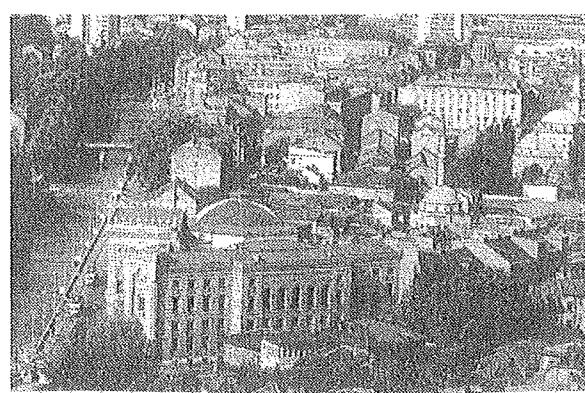
Као противтежа чишћењу у хрватском руководству, у Србији су нађени тзв. либерали, и то у лицу највишег руководства – Марка Никезића (председник ЦК СК Србије) и Латинке Перовић (секретар Извршног комитета ЦК СК Србије). Суштину политике ове групе чинило је залагање за тржишну привреду, изградња модерне Србије, подстицање стручних и способних кадрова и њихов долазак на водећа места у српској привреди. Руководство Србије залагало се за сарадњу а не конфронтацију са осталим републикама. За разлику од хрватског руководства које се определило за националну еманципацију, српско руководство се определило за политичку и економску модернизацију. Српско руководство принуђено је на оставке.

Politička kriza i Ustavna reforma 1971-1974.godine

Masovni pokreti krajem šezdesetih i почетком sedamdesetih godina nago-vijestili su потребу за промjenama u političkom sistemu i određivanjem odnosa u jugoslavenskoj federaciji. Česti štrajkovi radnika i studentski nemiri samo su ubrzali

* li taj proces. U nizu demokratskih zahtjeva došlo je i do konačnog nacionalnog priznanja bosanskih Muslimana. Birokratsko-centralističke snage само су за trenutak izvojevale pobjedu, uklanjanjem glavnih protagonisti iz javnog političkog života. Zahtjevi za većom samostalnošću republika i stvaranje novih odnosa u federaciji našli su svoje mjesto u ustavnim amandmanima 1971. godine, odnosno u Ustavu iz 1974. godine. Od tada taj Ustav postaje glavnom metom napada svih unitarističkih i centralističkih snaga. Nakon Titove smrti 1980. godine ti napadi postali su sve otvoreniji i jači, pa se i otvoreno traži ukidanje Ustava iz 1974. godine, kao glavne prepreke ponovnom uspostavljanju velikosrpske hegemonije u Jugoslaviji. Sredinom osamdesetih godina određeni politički krugovi izlaze sa idejom o potrebi rušenja Jugoslavije i stvaranja velike Srbije. Destabilizacija Jugoslavije, počela je poslije Osme sjednice CK SK Srbije, победом ekstremnih snaga које су izvele tzv. antibirokratsku revoluciju s ciljem da razbiju federalne osnove Socijalističke Federalne Republike Jugoslavije. Kriza je zahvatila i Predsjedništvo SFRJ, a Generalstab JNA se proglašava Vrhovnom komandom Oružanih snaga SFRJ sa ovlaštenjima samostalnog donošenja odluka. Time je u Jugoslaviji izvršen prikriveni državni udar.

Sarajevo, glavni grad i metropolja Bosne i Hercegovine

Pitanja, vježbe i zadaci

1. Koje su unutarnje, a koje vanjske okolnosti dovele do raspada Jugoslavije?
2. Što je Slobodan Milošević želio postići tzv. jogurt-revolucijom?
3. Što je bitna značajka 14. izvanrednog kongresa SKJ?
4. Koje su samostalne države nastale raspadom Druge Jugoslavije?
5. Kada su održani prvi višestranački izbori u Hrvatskoj?
6. Koja je stranka pobijedila na izborima?
7. Što sadrži načelo trodiobe vlasti?
8. Od kada se hrvatska država naziva Republika Hrvatska?
9. Kako je Srbija poticala i organizirala pobune u Hrvatskoj?
10. Što je balvan-revolucija?

Reintegracija okupiranih područja

U veljači 1992. Vijeće sigurnosti UN-a donijelo je rezoluciju o upućivanju mirovnih (zaštitnih) snaga (UNPROFOR) u Hrvatsku. UNPROFOR je trebao spriječiti oružane sukobe između agresora koji je u Hrvatskoj držao okupirane dijelove i oružanih postrojbi Republike Hrvatske. Na okupiranim dijelovima je UNPROFOR trebao provesti razoružavanje, normalizirati život i omogućiti povratak prognanika te ove dijelove postupno reintegrirati u hrvatsku državu.

Vukovarska bitka

Velikosrpski agresori su razorili Vukovar - hrvatski grad na Dunavu.

Vukovarska bitka imala je potpuno neočekivan tijek i postala je sudbonosna za opstanak hrvatske države. Branitelji Vukovara grad su branili više od 80 dana. Srpska vojska je okupirala Vukovar tek 18. studenog 1991., kad su branitelji ostali bez ijednog protuoklopog streljiva. Tijekom opsade Srbi su topništvom i zrakoplovnim bombama potpuno razorili Vukovar kojem nije pristizala pomoć. Tragedija stanovnika Vukovara koji su boravili u podrumima i herojstvo branitelja više od dva mjeseca bili su u središtu pozornosti svjetske javnosti.

Српски посланици су напустили Скупштину Босне и Херцеговине и прогласили Српску народну скупштину. Новембра 1991. године спроведен је плебисцит српског народа, на којем се више од 97 одсто Срба и неких припадника бошњачког и хрватског народа изјаснило за останак у Југославији. На основу резултата гласања народа (плебисцита) Српска народна скупштина је 9. јануара 1992. године прогласила **Српску Републику Босну и Херцеговину**, која је касније промиенила назив у **Република Српска**.

Убрзо по изјеви Устава и увођења вишестраначког система у Босни и Херцеговини су основане бројне политичке странке. Прво је основана мусиманска (бошњачка) **Странка демократске акције (СДА)**, затим **Хрватска демократска заједница (ХДЗ)** и **Српска демократска странка (СДС)**. На првим вишестраначким изборима који су, одржани 1990. године, **побиједиле су националне странке и преузеле власт**. СДА и ХДЗ су се удружиле у разбијању Југославије. Бошњачки и хрватски посланици у Скупштини Босне и Херцеговине ушли су у коалицију и одлуке доносили

Srbijanska agresivnost

Медутим, процес sveопće демократизације који се проводио у Хрватској није одговарао рејзму у Србији који је заговарао очување централизма и српске превласти у југословенској држави. Стога је Србија потicala и организirala različite vrste suprotstavljanja legalno izabranoj vlasti u Hrvatskoj. U tome su joj pomagale srbizirane strukture jugoslovenskih vlasti, a naročito Jugoslavenska narodna armija (JNA). Za protuhrvatsku djelatnost Srbija je propagandom i na druge načine uspjela pridobiti i dio srpske nacionalne manjine koja је već nekoliko stoljeća živjela u Hrvatskoj.

Hrvatski građani često су se samoinicijativno suprotstavljali srbijanskoj agresivnosti (na slici je spaljivanja zastave SKJ u Zagrebu)

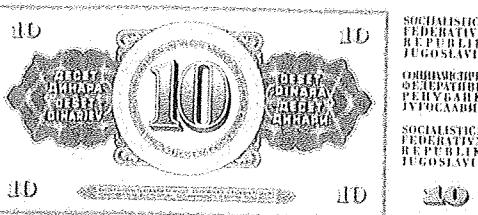
Tako је JNA, након избора и преје првог засједања Hrvatskog sabora, protupravno oduzela оружје Teritorijalnoj obrani (TO) Hrvatske и time praktično razoružala Hrvatsku. Kad је Hrvatski sabor почео вршити демократске промјене, Srpska demokratska stranka (SDS) која је имала своје заступнике у Сабору прогласила је "suspenziju svih odnosa sa Сaborom". Uskoro је SDS, uz подрку Srbije i JNA, почео у Hrvatskoj организирati različite skupove Srba s којима су hrvatskim vlastima upućivane prijetnje i izazovi ("Ubit ћemo Tuđmana", "Ovo je Srbija" itd.).

Istovremeno, vlasti u Srbiji су демократске промјене u Hrvatskoj називале kontrarevolucijom, а u lipnju su u Beogradu osnovani Srpski četnički pokret i Udruženje Srba iz Hrvatske u Beogradu.

Situacija u Hrvatskoj je postajala sve neizvjesnija. Početkom srpnja 1990. na srpskoj proslavi Vidovdana u selu Kosovu kod Knina najavljen је osnivanje Srpske autonomne krajine, a krajem srpnja je objavljena "Deklaracija o autonomiji". Ovo stanje је 17. kolovoza 1990. na području Knina i njegove okolice preraslo u otvorenu pobunu.

Naoružani srpski civili su balvanima ("balvan-revolucija") блокirali prometnice na tom подручју, a kninski SDS је прогласио ratno stanje. Hrvatska policija је кренула prekinuti nasilje, но у томе је била спријечена од стране JNA. Na тај начин је започела srbijanska oružana agresija na Republiku Hrvatsku.

Za осигuranje ravnopravnosti народа и нардности као и за daljni razvoj samoupravljanja, ustavnim промјенама 1967-71. a naročito novim Ustavom iz 1974., izvršene су radikalne промјене u društveno-ekonomskom i političkom sistemu. Bit ovih промјена ležala је u jačanju društveno-ekonomskog i političkog položaja radnih ljudi. Oni су организирани u samoupravne единице (osnovne организације udruženog rada - OOUP, općine, srezove i dr.) i

Novčanice SFRJ

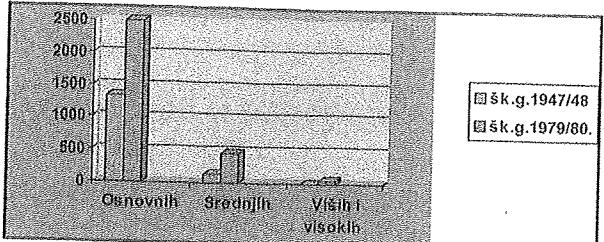
sami odlučuju i preuzimaju odgovornost o svim pitanjima svoga života i rada, dok republike i pokrajine SFRJ preuzimaju odgovornost za vlastiti razvoj, te neposredno učestvuju u odlučivanju o zajedničkim pitanjima za sve narode i narodnosti.

Karakteristika jugoslavenskog federalizma била је да се zajednički интереси ostvaruju преко saveznih organa uz ravnopravno учешће република и покрајина на основу усаглашавања ставова и zajedničкој neposrednoj сарадњи.

Masovni odgovori stanovništva (strajkovi i demonstracije) под притиском ekonomiske krize u zemlji rezultirali су препознавањем корупције државних комунистичких органа, rukovodstava i pojedinaca. Обичан човек више nije bio siguran. Više nije имао stabilnu državu i minimalnu egzistenciju. Комунистичка rukovodstva pojedinih republika, djelimično demokratizovana i под utjecajem nezadovoljstva stanovništva, поčela су отворено да iskazuju nezadovoljstvo saveznim konceptima.

Provodenje Ustava iz 1974. godine, nije dalo novi sadržaj društvenim odnosima, niti su ostvareni ciljevi kojima je Ustav težio. Poslije donošenja Ustava nastavljena je stara praksa, da rukovodeći organi Partije i izvršni organi skupština i dalje odlučuju o bitnim pitanjima društvenog razvoja. Zbog toga se o najvažnijim odlukama prvo dogovaralo u zatvorenom krugu izvršnih organa, a zatim se davalo na usvajanje samoupravnim organima, koji nisu suštinski uticali na odlučivanje. Tako je stara praksa osiguravala birokratsku vlast, a potpuno su bili potisnuti demokratski odnosi.

Razvoj školstva u BiH od 1948. do 1980. godine

Bio je to uzrok što se privreda nije razvijala prema svjetskim standardima. U praksi, potpuno je dominirala dogovorna ekonomija. Bio je to jedan od glavnih razloga ekonomske krize koja se manifestirala posebno od 1979. godine. Privredni razvoj zemlje je stagnirao, a spoljni dug se povećavao. Dug je dostigao nivo da se Međunarodnom monetarnom fondu nije mogla vratiti ni samo kamata. Investicije su iz godine u godinu smanjivane, a životni standard građana vrtoglav je padaо. Novac je iz dana u dan devalvirao, a inflacija je prešla u fazu hiperinflacije.

Definitivno razgrađivanje Jugoslavije podstiče Ustav iz 1974. godine kojim su republike, a posebno pokrajine, dobile veću samostalnost. Ovim promjenama нарочито је погодјена Србија јер је њена територија подијељена на три дјела (САП Косово и Метохија, САП Војводина и тзв. ујка Србија). Тако су покраjine практично имале равноправан третман са републикама, а све су одлуке доносиле споразumno. Тито је проглашен дожivotним предсједником СФРЈ.

partijskog života, jer je projekat "Velike Srbije" bio već uveliko gotov i samo je bilo pitanje dana kada će se pristupiti njegovoj realizaciji.

државно и партијско руководство није водило рачуна о привреди већ о очувању власти. Савезна скупштина је 1974. године усвојила нови Устав. По овом уставу удруженни рад је постао главни економски и политички чинилац. Републике су Уставом из 1974. године добиле референце држава чиме је разбијена jugoslovenska federacija као државна јединица. Уставом је успостављено Предсједništvo од девет чланова (по један из сваке републике и покrajine) и предсједник СКЈ, као колективни шеф државе.

Усвајање Устава 1974.

Де-
чиме је је земаља
1989.
- НА -

Колективно руковођење државом био је јединствен случај у свијету. Јосип Броз је изабран за дожivotног предсједника СФРЈ. Устави република и покраjine усвојени су до краја фебруара 1975. године. Републике и покраjine су имале предсједništvo, владу и скupštinu i djelovalje su kao samostalne države.

Bosna i Hercegovina

ini postaje otvorena, agresor intenzivira ratna djelovanja na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine. U svim djelovima Bosne i Hercegovine, gdje je sa svojim kasarna-ma i već ranije zauzetim položajima bila stacionirana Jugoslavenska narodna armija, uz veliku pomoć domaćih terorističkih formacija, Srpske demokratske stranke Bosne i Hercegovine i plaćenika iz Srbije, Crne Gore, Rumunije, Rusije i drugih dijelova svijeta, počinju bombardiranja i uništavanja gradova i sela, a potom masovno ubijanje, pljačkanje i protjerivanje stanovništva. Civilno stanovništvo bez ikakvog razloga, od najmladih do najstarijih odvodi se u zatvore gdje su mučeni i tučeni a potom odvođeni i u koncentracione logore širom Bosne i Hercegovine, koji su već ranije pripremljeni. Dio logoraša odvođen je u koncentracione logore u Srbiji i Crnoj Gori, gdje su morali raditi najteže poslove po aleksinačkim i kolubarskim rudnicima.

Za ostvarivanje plana "Velike Srbije" uništeno je sve što nije srpsko. Uništena su najveća kulturna blaga bošnjačkog naroda, a sam narod s tih etničkih čistih teritorija našao se u izbjeglištvu po cijelom svijetu.

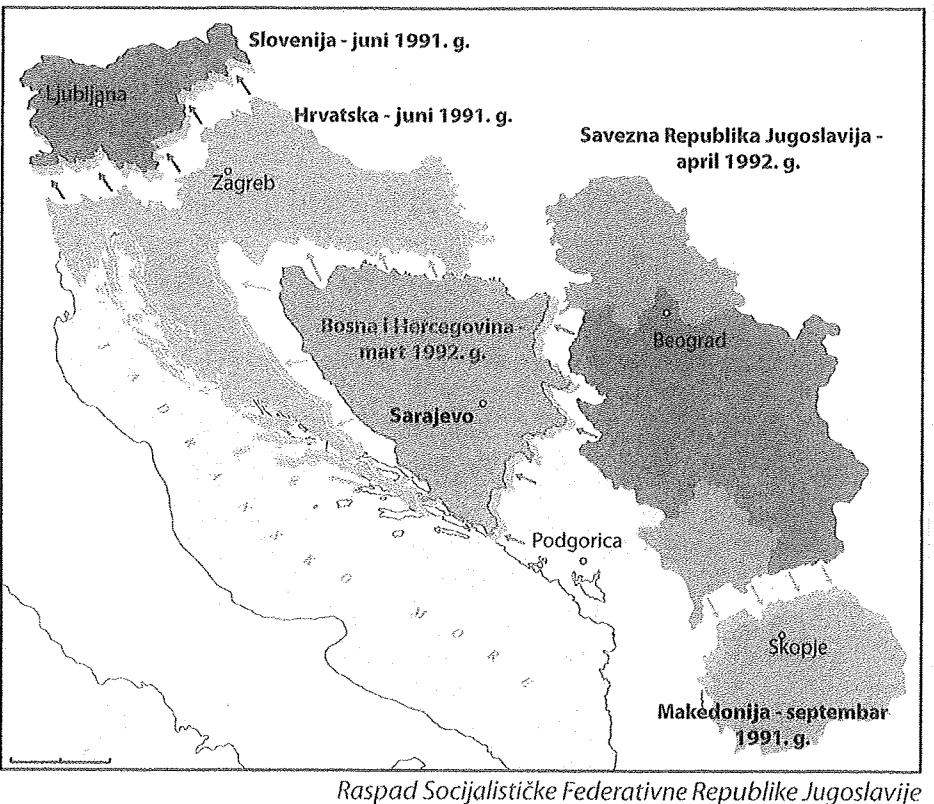
Хрватско руководство је, уз благонаклоност Међународне заједнице, маја и августа 1995. године покренуло оружане операције „Блјесак“ и „Олуја“ на територију Српске Крајине. Приликом овог напада погинуло је, осим војника, на хиљаде српских жена, дјеце и старија. Протjerano је са вјековних огњишта на стотине хиљада Срба. Колоне изbjeglica, које су гранатирали хрватски авиони, преселило се у Србију. НАТО пакт није осудио ове насиљничке операције је већ их је подржавао и помагао. Западни дио Републике Српске Крајине окупирала је хрватска војска 1995. године.

Nakon svake oslobođilačke akcije Republika Hrvatska je bila izlagana sve nepovoljnijim pritiscima moćnih međunarodnih interesnih skupina. Stoga, kao i zbog ratne situacije u BiH Hrvatska od akcije Medački džep nije čak 20 mjeseci poduzimala oslobođilačke akcije.

No, budući da se stanje na okupiranim područjima nije mijenjalo, HV je napokon početkom svibnja 1995. munjevitom akcijom Bljesak za dva dana oslobođio 500 km² okupiranog područja Zapadne Slavonije.

Početkom kolovoza 1995. HV je izveo još složeniju akciju u kojoj je oslobođen cijeli - osim Istočne Slavonije - preostali okupirani teritorij. Za samo četiri dana oslobođeno je više od 10.000 km² okupiranih dijelova sjeverne Dalmacije, Like, Korduna i Banovine. Osim toga, razbijeno je i srpsko okruženje Bihaća u susjednoj BiH. Akcija je kasnije nazvana Oluja, a dan oslobođenja Knina 5. kolovoza proglašen je Danom domovinske zahvalnosti. Oluja se smatra završetkom Hrvatskog domovinskog rata jer je Istočna Slavonija mirnim putem reintegrisana 1998., nakon pritiska međunarodne zajednice i sklapanja političko-diplomatskog dogovora.

РАСПАД СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Распад Југославије

Први знаци дестабилизације Југославије јавили су се на Косову. У пролеће 1981. на Косову су избиле националистичке и сепаратистичке демонстрације. Иако су угушене акцијом полицијских снага, стање на Косову није било стабилно. Настављени су албански притисци на Србе, уништавање имовине, па и убиства из националне мржње. То је, уз економске разлоге, појачало исељавање Срба, које је, у ствари, трајало од 1945. и довело до тога да се удео Срба у укупном становништву Косова и Метохије смањио на 13,2%.

Први вишестраначки избори у Југославији одржани су током 1990. године, најпре у Хрватској и Словенији, затим у Македонији, Босни и Херцеговини и Црној Гори, а на крају у Србији. Српско руководство најдуже се опирало демократизацији друштва и увођењу вишепартијског система. Српска политичка сцена на челу са Слободаном Милошевићем, била је обележена репресијом режима, одсуством пуне демократије и политичке толеранције, прогоном и хапшењем политичких противника и масовним пљачкањем грађана од стране владајуће елите. Највеће антирежимске демонстрације организоване су 9. марта 1991. и током зиме 1996–1997. године.

Slabosti koje nije mogla preživjeti ni socijalistička Jugoslavija

Pредсједник SFRJ Josip Broz Tito имао је свога живота znatan ugled u svijetu. Taj ugled pribavile su mu njegova uloga vodećeg komunista Jugoslavije (1941.–1945.), njegov odlučan otpor Staljinu (1948.) i njegova uloga u stvaranju pokreta svrstanih zemalja (1961.). No Tito je imao i slabe slabosti, као rukovoditelj i kao čovjek.ao rukovodilac bio je odviše sklon osobnoj asti, zatvarao je svoje protivnike, suradivao i u likvidaciji nekih svojih suboraca (као што је npr. bio Andrija Hebrang), podržavao jeACIONALNI UNITARIZAM, protivio se hrvatskoj životvornoj ideji, onemogućavao je demokraciju i pridonosio kultu vlastite ličnosti. Kao vjek bio je veoma sklon lagodnom životu.

Tito je umro 1980. Razvojni problemi koji postojali tijekom posljednja dva desetljeća tova rukovodenja ostali su uglavnom isti u SFRJ i nakon Titove smrti. Nezaposlenost je la sve veća, proizvodnost rada nezadovoljavajuća, iseljavanje nastavljeno, a zaduživanje države u inozemstvu stalno je i nekontroliрано raslo. Gospodarska i društvena kriza odubljivala se sve više. U 1989. inflacija je isisala više od 2.000%.

I međunalacionalni odnosi u SFRJ postajali sve zaošteniji, pogotovo na Kosovu, најјем је srpska politika najokrutnije rožavala ljudska, граданска i nacionalna crna albanaca. Srpsko političko rukovodstvo bilo je nezadovoljno Ustavom SFRJ iz 1974. Tvrdilo je da je taj Ustav razbio cijeli Srbiju, jer da je dao preveliku autonomiju Bosni i Hercegovini. Srbija je htjela ukinuti tonomiju Kosova i Vojvodine i то је 1988. uvelila svojim novim republičkim ustavom, rušivši time postojeće ustavno ustrojstvo SFRJ. Nakon тога Srbija je nastojala оjačati centralizam u SFRJ kako bi putem оjačalog

Овде посебно треба истаћи да је СФРЈ до разбијања СССР-а, док је у светским размерама постојала равнотежа снага, била интересантна за обе суперсиле (СССР, САД) као тампон-зона. Међутим, чим је тај елеменат нестао, СФРЈ је изгубила значај који је имала. Уједињеној Немачкој и неким суседним земљама које су имале одређене аспирације, као и САД које су тежиле да се наметну целом свету као једина суперсила и главни арбитар на читавој планети, Југославија, а посебно социјалистичка, није одговарала. Зато су оне одлучиле да Југославију разбiju, да од ње начине неколико мањих држава и у њима доведу на власт своје послушнике, као што је урађено у Гранади, Панами, Никарагви, Хаитију итд, и тако загосподаре овим важним geopolitичким простором.

Таква стратегија је одговарала и Европској унији, а посебно Немачкој, Аустрији и Ватикану, који су, нарочито после Првог светског рата, тешко доживљавали постојање Југославије, уверени да је она умногоме допринала рушењу немачког и аустро-угарског царства.

Поред тога што добија потребне количине нафте у замену за своју технологију и савремено наоружање (што непосредно утиче на запосленост и спречавање рецесије), у САД се налази огроман капитал арапског света, чије би повлачење довело до тешких последица за привреду и политику ове велике земље. Исто тако, „пријатељством“ са арапским светом САД обезбеђује „легалну“ контролу над Средњим истоком, штитећи тако своје војне и политичке интересе.

Velikosrbi, чије је težnje zastupao Slobodan Milošević predsjednik Republike Srbije, zalagali су се за Jugoslaviju, у којој би права и потребе njezinih градана стили и заговорали представници, изabrani на темељу izbornog načela: "jedan čovjek - jedan glas". Како су у Jugoslaviji bili најbrojniji Srbi, то би значило признавање prevlasti Srba ili другим rječima ozakonjenje Velike Srbije под именом Jugoslavije. Takvo залагanje Srbije за Jugoslaviju, каква је одговарала интересима velikosrpskog, подрžавала је још jedino Crna Gora.

• Prikazite proces slamanja komunističkog socijalizma u socijalističkim zemljama Europe.

• Što možete reći o Titu kao političaru i čovjeku?

• Tko je, zbog čega i kako zaštravao nacionalne i političke odnose u Jugoslaviji?

• Zbog čega je bilo uvedeno višestranje i kakvi su bili rezultati prvih višestrančkih izbora u socijalističkoj Jugoslaviji?

РАТ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ И НАСТАНАК РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Društvena i ekonomска kriza utjecale su da dođe do političke krize. Ona se manifestirala u blokadi dogovaranja na relaciji Republika-Federacija. Politička kriza kulminirala je na 14. Partijskom kongresu kada je došlo do raspada SK. Poslije partijskog raspada bilo je iluzorno очekivati opstanak države koja je bila izgrađena na principu da Partija буде objedinjavajući i integrativni faktor (partijska država). Njenim silaskom sa političke scene i prvim višestrančkim izborima bilo je jasno, da će se jugoslavenska država ponovo naći pred novim historijskim dogovorima praćenim aktuelizacijom starih nacionalnih programa.

Sudbina Jugoslavije se i tada kao i 1918. godine, našla u rukama Evrope i svijeta. Ona se ponovo vraća tamo gdje je i bila na međunarodne konferencije, dakle, našla se ponovo na svom izvoru. Svi pokušaji da opstane su propali.

BiH kao samostalna i suverena država

Nakon osamostaljivanja Slovenije i Hrvatske po logici zbivanja i Bosne i Hercegovina moralna je krenuti istim putem. Velikosrpski nacionalisti pokušali су је у tome spriječiti strašeci narod nagomilavanjem ogromnog broja vojske i dovlačenjem teškog naoružanja. I pored otvorenih prijetnji od strane Srbije i Crne Gore, na referendumu održanom 29. februara 1992. godine građani Bosne i Hercegovine izjasnili su se za cijelovitu, nezavisnu i suverenu državu.

Tačno na dan početka otvorene srpsko-crngorske agresije na Bosnu i Hercegovinu, 6.aprila 1992. godine, Evropska zajednica priznala je državno-pravni subjektivitet Republike Bosne i Hercegovine u historijskim i međunarodnopravno priznatim granicama.

Na dan priznanja od strane Evropske zajednice, 6.aprila 1992. godine, дошло је до отворене војне agresije коју су на нашу земљу izvršile Srbija i Crna Gora uz помоћ бивше Jugoslavenske narodne armije i terorističkih formacija Srpske demokratske stranke (SDS) Bosne i Hercegovine. Još u vrijeme oružanih sukoba u Sloveniji, a potom u Hrvatskoj izvodi se "tiha" okupacija Bosne i Hercegovine prebacivanjem na njenu teritoriju više korpusa Jugoslovenske narodne armije. Tako dugi pripremana i prikrivana agresija na Bosnu i Hercegovinu

Najzad, u jeku najvećih granatiranja i krvavog uništenja ljudi i gradova, 21.maja 1992. godine, Republika Bosna i Hercegovine primljena je u Organizaciju Ujedinjenih naroda.

Početak raspada SFRJ. Razbijanje jugoslovenske federacije почело је од VIII конгреса Савеза комуниста Југославије (1961) када се почео примјењивати национални паритет у свим савезним институцијама. Устав из 1974. године само је убрзо овај процес. Савез комуниста, као јединица власти, није реаговао на све израженије тенденције национализма и сепаратизма у многим крајевима Југославије. Измјена неких чланова Устава 1989. године и увођење вишегардијског политичког система омогућило је сепаратистима да убрзају слом југословенске федерације. У томе је предњачило словеначко руководство које је тада наговијестило отијење Словеније од Југославије.

Дезинтеграција Србије. Уставом из 1974. године Србији је панесена велика штета. Одвојене су покрајине Војводина и Косово, које су постале државе у држави. Покрајине су имале предсједништво, извршно вijeće, уставни суд и остале државне институције. Србија није имала, осим ресора народне одбране, никаква овлаштења у покрајинама. Скупштина Србије није могла доносити одлуке без сагласности покрајина. Покрајине, међутим, нису морале тражити сагласност Србије. У свим органима власти Србије били су представници покрајина, који су могли утицати на креирање политике. Државност република и покрајина кочила је нормално функционисање савезних институција, што је подстицало разбијање југословенске федерације.

У обе покрајине дјеловали су сепаратисти и аутономији. Српски народ на Косову нашао се у веома тешкој ситуацији. Шиптарски сепаратисти и националисти јавно су тражили Косово-републику и њено припајање Албанији.

НАСИЛНА СЕЦЕСИЈА И РАСПАД СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

NEVİN VS SECESSIONISTI

Словеначка делегација је, уз подршку руководства Савеза комуниста Хрватске, напустила 14. конгрес, који није завршио рад. СКЈ се као политичка партија угасио.

Словеначка територијална одбрана почела је 1991. године нападати припаднике ЈНА. У нападима словеначке територијалне одбране погинуло је доста недужних младића, који су служили редовни војни рок и без бојеве муниције одупирали се нападима сецесиониста. Словеначко руководство провело је плебисцит. Словенија се насиљно отијешила и убрзо била међународно призната. Касније су се отијешиле и одмах међународно постале признате Хрватска, Босна и Херцеговина и Македонија. Брзим признавањем отијешилих република од стране западних држава било је јасно да су оне планираle и помогле разбијање Југославије.

Уставом из 1974. године Србији је панесена велика штета. Одвојене су покрајине Војводина и Косово, које су постале државе у држави. Покрајине су имале предсједништво, извршно вijeће, уставни суд и остале државне институције. Србија није имала, осим ресора народне одбране, никаква овлаштења у покрајинама. Скупштина Србије није могла доносити одлуке без сагласности покрајина. Покрајине, међутим, нису морале тражити сагласност Србије. У свим органима власти Србије били су представници покрајина, који су могли утицати на креирање политике. Државност република и покрајина кочила је нормално функционисање савезних институција, што је подстицало разбијање југословенске федерације.

У обе покрајине дјеловали су сепаратисти и аутономији. Српски народ на Косову нашао се у веома тешкој ситуацији. Шиптарски сепаратисти и националисти јавно су тражили Косово-републику и њено припајање Албанији.

Југословенски патриоти су, ради спречавања распада државе, тражили од руководства СКЈ ванредни конгрес, који је одржан у Београду почетком 1990. године. Разбијачи су прво ударили на СКЈ и ЈНА, као два фактора повезивања југословенског заједништва. Словеначка делегација је, уз подршку руководства Савеза комуниста Хрватске, напустило 14. конгрес, који није завршио рад. СКЈ се као политичка партија угасио.

Centar nacionalističkih nemira koji su srušili Jugoslaviju nalazio se u njenom vodećem centru, u Srbiji. U to vrijeme, na političku pozornicu stupio je Slobodan Milošević, od 1987. voda Komunističke partije Srbije. On je shvatio da je sa socijalizmom gotovo, a da nastupa nacionalizam i stavio se na čelo pokreta. U velikim manifestacijama na koje su dolazili seljaci iz svih dijelova zemlje, podgrijavao je atmosferu, koristeći kao povod kosovsko pitanje. Albanci su se suprotstavili, što je bilo povod da Srbija 1989. sasvim ukine autonomiju Kosova. To je bio početak kraja Jugoslavije. Težnje Srbije za dominacijom u Jugoslaviji doprinijele su da se i u drugim republikama počne razmišljati o sopstvenom putu u budućnost. Iste godine, u svim republikama održani su izbori.

Skupština SR BiH donijela je odluku o raspisivanju referenduma, a koji se održao 29. februara i 1. marta 1992. Od ukupno 3 253 568 osoba sa pravom glasa na referendum je izašlo 2 073 568 osoba. Od ukupnog broja glasača na referendumu za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine, za suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu, državu ravnopravnih građana, naroda Bosne i Hercegovine - Muslimana, Srba, Hrvata i pripadnika drugih naroda koji u njoj žive - izjasnilo se 2 061 932 glasača ili 99,44%.

Успостављање државности Србије. Србијанско руководство почело је ову неправду исправљати тек 1987. године. Џвије године касније проведен је Србији референдум на којем се већина грађана изјаснила за доношење устава и за вишестраначке изборе. Нови Устав је усвојен 18. септембра 1990. године. Србија је постала држава свих грађана. Гарантована су грађанска и људска права и слободе. Новим Уставом Србија се изједначила с

У обе покрајине дјеловали су сепаратисти и аутономији. Српски народ на Косову нашао се у веома тешкој ситуацији. Шиптарски сепаратисти и националисти јавно су тражили Косово-републику и њено припајање Албанији. Стално је вршен притисак на Србе и Црногорце да се,

HRVATSKI DOMOVINSKI RAT

Сецесија и рат у Хрватској. У Југославији је 1989. године уведен вишестраначки политички систем. У свим републикама почеле су нијаци политичке странке. У Хрватској је основана Хрватска демократска заједница која је имала знаке националистичке странке.

Свој политички програм ХДЗ је темељила на сецесији. Хрватска демократска заједница (ХДЗ) је, послије побједе на изборима и преузимања власти, почела стварати паравојне формације. Хрватски сабор је донио Устав 1991. године према којем су Србима укинута права конститутивног народа. Срби су претворени у националну мањину и одмах отпуштани из свој јавних и државних служби. Зато Срби нису могли прихватити тај устав, јер су њиме постали грађани другог реда. Под притиском хрватских власти српски народ се исељавао, као и за вријеме НДХ.

Početni rad novog hrvatskog Sabora

Prvo zasjedanje novoizabranih hrvatskih Sabora održano je 30. svibnja 1990. u izuzetno svečanom ozračju. Osim zastupnika bili su, као гости, назоčni i predstavnici crkve i drugi ugledni uzvanici, међу којима и из Hrvata iz raseljene Hrvatske.

